

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та онкології

Силабус навчальної дисципліни
«Медсестринство в хірургії»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 150 годин, 5,0 кредитів ЄКТС
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та онкології. м. Одеса, вул. Суднобудівна 1, хірургічний корпус, навчальні кімнати на II та III поверсі.. м. Одеса, вул.Заболотного 26, Обласна клінічна лікарня, 5 поверх
Викладач (-і)	д.мед.н, професор Грубнік В. В., к.м.н. доцент Поляк С. Д., к.м.н. доцент Колодій В. В., к.м.н. доцент Воротинцева К. О., д.мед.н. професор Муравьов П. Т.
Контактна інформація	Довідки за телефонами: 750-01-16 E-mail: surgerykathedra@gmail.com Консультації та відпрацювання графіка

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – озброєння здобувача знаннями, необхідними для діагностики, профілактики та лікування травматичних ушкоджень та хірургічних захворювань, опанування методами профілактики та боротьби з хірургічною інфекцією.

Мета дисципліни: формування у здобувачів розуміння механізмів виникнення хірургічних захворювань, клінічного мислення при аналізі результатів суб'єктивного та об'єктивного обстеження, лабораторних досліджень та інструментальних методів обстеження; оцінювання ефективності застосованих методів лікування та профілактики; оволодіння знаннями та професійними навичками обстеження пацієнтів, обґрунтування результатів лабораторних досліджень та інструментальних обстежень, лікування, профілактики хірургічних захворювань; формування знань, умінь і навичок щодо дотримання принципів асептики, антисептики та заходів профілактики внутрішньолікарняних інфекцій у хірургічній практиці.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів з основами хірургічного медсестринства
- сформувати клінічне мислення здобувачів для розуміння лікувально-

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та онкології

профілактичних заходів при хірургічних захворюваннях

- навчити здобувачів медичним маніпуляціям при роботі з хірургічними хворими
- засвоїти алгоритми надання невідкладної допомоги при хірургічних хворобах
- навчити застосовувати сучасні методи дезінфекції, стерилізації та інфекційного контролю
- опанувати навички асептики та антисептики для запобігання хірургічним інфекціям та ускладненням

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- етіологію, класифікацію, механізм розвитку, симптоми та синдроми найпоширеніших хірургічних хвороб;
- варіанти перебігу захворювань та їх диференціальну діагностику;
- значення лабораторних досліджень та інструментальних методів обстеження;
- сучасні принципи та методи лікування захворювань відповідно до клінічних протоколів;
- алгоритм надання медичної допомоги при невідкладних станах в хірургії;
- чинні накази МОЗ України;
- методи антисептики та асептики, їх спрямованість та способи застосування;
- класифікацію, механізм дії основних антисептичних речовин на макро- та мікроорганізми, їхню концентрацію, граничні дози застосування;
- вимоги до перев'язувального матеріалу та хімічних речовин;
- методи профілактики контактної, повітряно-крапельної та імплантаційної інфекції;
- заходи санітарно-епідеміологічного режиму у хірургічному відділенні та операційному блоці (організація, планування, устаткування);
- правила поведінки персоналу та відвідувачів у різних відділеннях клініки;
- стерилізацію шовного та перев'язувального матеріалу, білизни, хірургічних інструментів, шприців, гумових виробів, ендоскопічних приладів та способи контролю над їх стерильністю;
- сучасні методи боротьби та профілактики внутрішньолікарняної інфекції.

вміти:

- проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта;
- оцінити стан пацієнта;
- сформулювати попередні діагнози;
- підготувати пацієнта до інструментальних методів обстеження та забору біологічного матеріалу для лабораторних досліджень;
- надавати медичну допомогу при невідкладних станах в хірургії;
- виконувати найбільш поширені медичні маніпуляції;
- асистувати лікареві під час виконання складних інструментальних обстежень та лікувальних процедур;
- дотримуватися правил етики та деонтології у спілкуванні з пацієнтом;
- дотримуватися правил техніки безпеки, охорони праці під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, кисневими балонами; під час обстеження, виконання маніпуляцій, забору біологічного матеріалу для досліджень тощо;
- застосовувати навички користування антисептичними засобами;
- використовувати методи профілактики внутрішньолікарняних інфекцій
- дотримуватися правил санітарно-епідемічного режиму та методів його контролю;

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та
онкології

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання.

Форми навчання.

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Медсестринський процес в хірургічних клініках. Вступ до хірургічного медсестринства. Організація хірургічної допомоги в Україні. Юридичні аспекти хірургічного медсестринства. Роль медсестри в системі надання хірургічної допомоги. Етика та деонтологія в роботі медичної сестри хірургічного напрямку.

Тема 2. Діяльність медичної сестри в передопераційний період. Поняття про передопераційний період. Показання та протипоказання до операції. Передопераційна підготовка хворих. Особливості проведення при різних патологіях, у дітей, важких хворих, пацієнтів похилого та старечого віку, вагітних. Психо-емоційна підтримка хворих та членів родини. Підготовка до планових та ургентних оперативних втручань. Підготовка операційного поля. Премедикація. Транспортування хворих в операційну.

Тема 3 Операційний період в медсестринстві. Організація роботи в операційній. Види та етапи оперативних втручань, чисті, умовно чисті та «забруднені» операції. Обов'язки операційної медичної сестри та старшої операційної сестри.

Тема 4. Діяльність медичної сестри в післяопераційний період. Загальні положення про післяопераційний період: тривалість, фази. Зміни в організмі пацієнта після хірургічної операції. Роль медичної сестри в догляді за прооперованим пацієнтом. Післяопераційні ускладнення: профілактика, діагностика та лікування з позицій медичної сестри.

Тема 5. Тактика медичної сестри при невідкладних станах в хірургії. Кровотечі: клініка, діагностика, лікування, догляд медичної сестри при зовнішніх та внутрішніх кровотечах. Травматичні ушкодження: закриті та відкриті травми, клініка, діагностика, лікування. Перша допомога, правила транспортування, іммобілізації. Особливості догляду після різних методів лікування.

Тема 6. Інфузійна та трансфузійна терапія в хірургії. Інфузійні розчини, класифікація, показання, протипоказання до застосування, роль медичної сестри в інфузійній терапії. Групи крові та резус-фактор: загальна характеристика, методики визначення, сумісність, помилки. Гемотрансфузія: показання, протипоказання, проведення проб на групову сумісність, резус сумісність, біологічну сумісність. Техніка переливання. Післятрансфузійні ускладнення. Догляд за хворим в перітрансфузійному періоді. Медична документація.

Тема 7. Основи десмургії в хірургічному медсестринстві. Поняття про пов'язку та перев'язку. Типи перев'язувальних матеріалів. Види пов'язок. Пов'язки на голову, лице, тулуб, кінцівки. Догляд за хворими з пов'язками.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та онкології

Тема 8. Особливості догляду за хворими при різних патологіях. Сестринський догляд при хірургічних інфекційних захворюваннях, опіках та обмороженнях, черепно-мозкових травмах, онкологічних захворюваннях, патології органів ший, грудної клітини, черевної порожнини, молочної залози, органів сечовидільної системи, захворюваннях судин.

Тема 9. Асептика в діяльності хірургічної медичної сестри. Асептика: поняття, історія, види. Шляхи поширення інфекції. Дезінфекція. Стерилізація: види, методи, контроль якості. Методи передопераційної обробки рук. Обробка операційного поля. Стерилізація інструментарію, шовного, перев'язувального матеріалу, білизни. Робота з автоклавом. Накази МОЗ, що регламентують дотримання правил асептики.

Тема 10. Антисептика в діяльності хірургічної медичної сестри. Антисептика: поняття, історія. Фізична антисептика: види, характеристика. Хімічна антисептика: класифікація, методи застосування. Основи раціональної антибіотикотерапії. Ускладнення антибіотикотерапії та їх профілактика.

Тема 12. Роль медичної сестри в системі профілактики внутрішньолікарняних інфекцій. Внутрішньолікарняні інфекції: поняття, характеристика, умови виникнення та розповсюдження. Особливості епідемічного процесу при внутрішньолікарняних інфекціях. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режими в медичних закладах хірургічного профілю. Дезінфекція, асептика, антисептика, дезінсекція, дератизація в систем профілактики внутрішньолікарняних інфекцій та ліквідації епідемічного осередка. Класифікація, етіологія, клініка, діагностика, лікування та профілактика внутрішньолікарняних інфекцій. Нормативна документація. Інфекційний контроль.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Ендоскопічна хірургія: навч. посібник М.Запорожан, В.В., Грубнік В.В., Грубнік Ю.В., та ін.; за ред. В.М.Запорожана В.В. Грубнік В.В. ВСВ «Медицина», 2019 - К.: - с.87

Додаткова:

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> - Міністерство охорони здоров'я України
2. www.who.int - Всесвітня організація охорони здоров'я
3. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
4. <http://bma.org.uk> - Британська медична асоціація
5. www.gmc-uk.org - General Medical Council (GMC)
6. www.bundesaerztekammer.de - Німецька медична асоціація

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
--------	---------------------

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та
онкології

Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, <u>висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче</u>
Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірної інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми <u>завдання, демонструє критичне мислення.</u>
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь в занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

До іспиту допускається здобувач, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на іспиті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та онкології

	Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. При вирішенні клінічної задачі правильно відповідав на всі поставлені питання і переконливо обґрунтовував свою точку зору, міг запропонувати та обґрунтувати альтернативний варіант рішення з окремих питань. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ правильно демонстрував виконання практичних навичок, точно дотримувався алгоритму їхнього виконання.
Добре	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор. При вирішенні клінічної задачі припускався несуттєвих помилок чи неточностей, без суттєвих помилок відповідав на всі поставлені питання, повно обґрунтовував свою точку зору, проте пропозиція альтернативного варіанту викликала утруднення. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ допустив незначні помилки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою викладача.
Задовільно	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання екзаменаційного білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань при аналізі практичних завдань. У відповідях мають місце суттєві помилки. При вирішенні клінічної задачі допускав неточності у відповідях на питання, недостатньо правильно обґрунтовував свої відповіді та трактував формулювання, відчував труднощі у виконанні завдань та пропозиції альтернативних варіантів. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ припустився значних помилок у алгоритмі та техніці виконання навички.
Незадовільно	Здобувач освіти не виконав завдання екзаменаційного білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. При вирішенні клінічної задачі допускав у відповідях суттєві помилки; не міг обґрунтувати свої рішення чи робив це не переконливо. Альтернативних варіантів не пропонував. При розв'язанні практичного завдання за типом ОСКІ не продемонстрував або припустився грубих помилок в алгоритмі та техніці виконання навички.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та
онкології
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, завдання повністю розроблене за пропонованою структурою; здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; здобувач формулює самостійні ґрунтовні судження, які підкріплені фактичними доказами, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Добре «4»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, завдання розроблене за пропонованою структурою із незначними порушеннями; аналіз самостійний, але містить незначні неточності; здобувач добре пояснює матеріал, формулює самостійні висновки; інформація у презентації подана переважно із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Задовільно «3»	Індивідуальне завдання та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, завдання частково розроблене за пропонованою структурою; аналіз лише теоретичний, описовий та містить неточності; здобувач пояснює матеріал не впевнено, формулює лише загальні висновки (або взагалі не може їх сформулювати), інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
Незадовільно «2»	Індивідуальне завдання не виконано. Не зараховуються індивідуальні завдання та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та
онкології

програмою даної навчальної дисципліни;

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії, променевої діагностики, радіаційної медицини, терапії та
онкології